

Presentació

Àngel Forner

La previsió de dedicar aquest número monogràfic de *Temps d'Educació* al **Desenvolupament professional dels docents** respon senzillament a l'enorme interès suscitat sobre el tema.

Des de fa una dècada, en les societats occidentals la professionalització dels professors comporta un nou discurs, una renovada conceptualització i intents de canvi en molts aspectes de la pràctica docent.

Les funcions dels docents, les seves funcions professionals, sempre les hem vist determinades i referides a un estricte component pràctic, de vegades únicament a un simple component pràctic. Aquesta visió tan reductiva de la professió docent no solament comporta problemes a l'hora de referir-nos a professionalitat, sinó que ha connotat la docència d'un estatus pseudoprofessional per al qual només calia una molt superficial formació teòrica, la presència d'un bon grau vocacional (en el sentit d'una predisposició i d'un desig de servei als altres), i sobretot l'acumulació d'experiència. Aquesta connotació sempre ha estat molt circumscrita als docents de l'ensenyament primari, ja que en el nivells secundari i superior, l'estatus de docent quedava difuminat o reconvertit; sovint els professors dels nivells secundari i superior consideren que tenen una professió (geòleg, matemàtic, informàtic, etc.) i com a cosa afegida es dediquen a la docència.

El que fins aquí apunto vol explicar perquè la majoria de treballs que s'han fet i es fan sobre desenvolupament professional (**DP**) dels docents es dedica quasi exclusivament als docents dels nivells infantils i primari.

Tradicionalment la professionalització dels mestres no ha pogut, o no ha sabut, incorporar -de forma general- components crítics i intel·lectuals (d'elaboració), i de decisió i control (d'aplicació) sobre l'objecte propi de la seva actuació (l'educació). Al professorat se li ha donat la crítica ja feta (del que cal entendre per educació), se li ha prescrit la decisió (del que cal fer a l'escola) i se li ha retirat el control de la professió.

Ara bé, darrerament s'aprecia en el món dels ensenyants l'emergència d'una nova consciència col·lectiva, bé que inconnexa i atomitzada; l'extensió d'una mena de sentiment comú en el professorat respecte a l'ensenyament com a professió.

D'entre les diverses exemplificacions a què podria recórrer per il·lustrar el naixement d'una consciència de professionalitat de la docència, n'esmentaré tres. D'una banda, el desplegament de la LRU quan reivindica la importància de la docència universitària i a la vegada estableix mesures concretes per incentivar-la (tot i la crítica que podem fer a l'aplicació dels incentius); de l'altra, el discurs programàtic de la LOGSE quan tracta explícitament de la professionalització dels mestres i professors, però, sobretot, quan estimula la col·laboració entre els docents de nivells educatius, en el sentit de col·laboració i participació entre professionals d'una mateixa entitat conceptual com és l'educació; i, en tercer lloc, l'enorme importància que a tot arreu està prenent el que denominem pedagogia universitària, és a dir, l'interès per estudiar i caracteritzar models teòrics i models pràctics de l'actuació professional dels docents universitaris.

L'interès pel professionalisme docent se centra en tots els nivells de professors del sistema educatiu: mestres d'educació infantil, mestres de primària, professors de secundària i de professional, professors d'universitat. La situació actual, però, és de debat (fins i tot de polèmica) entre les diverses concepcions de professió i professionalisme referides als docents.

Són diverses les maneres d'aportar propostes i alternatives sobre DP i de vehicular actuacions tendents al seu estudi teòric i pràctic. Hi trobem des d'iniciatives sindicals o de col·lectius organitzats, fins a la implementació en la formació inicial i continuada del professorat -també del professorat universitari- del discurs sobre professionalisme.

Les publicacions especialitzades (revistes i monografies) són una altra forma d'accés a la temàtica del DP. En aquest sentit la producció editorial dels últims deu anys és enorme, molt especialment als EUA. A l'Estat espanyol, a banda de les traduccions de produccions foranes, disposem d'un notable nombre d'autors que, des dels seus nuclis d'actuació (departaments universitaris, administracions educatives, organitzacions del professorat), contribueixen de forma destacada al debat entre les idees, l'articulació i les pràctiques del DP dels docents.

Quan, ara fa uns mesos, *Temps d'Educació* es va proposar dedicar un número monogràfic al DP dels docents i me'n va encarregar la coordinació, sabíem que la tria de temes i d'autors representaria una dificultat precisament per la gran quantitat i qualitat de col·laboracions possibles. Finalment, i després d'una tria sempre difícil, us podem presentar aquest monogràfic confeccionat amb les interessants aportacions dels autors de cadascun dels articles.

L'article de **Carlos Marcelo** presenta una resituació absolutament actualitzada de la major part dels temes que conformen el debat sobre desenvolupament professional dels ensenyants. I això a partir

d'una acurada revisió crítica de les aportacions dels autors més destacats.

El segon article, elaborat per **Francesc Imbernon**, ofereix un suggerent discurs entre investigació-acció i desenvolupament professional. És un escrit ple de referents que impescindiblement hem de tenir en compte davant la formulació de qualsevol alternativa sobre el DP dels docents.

A continuació, **Antonio Latorre** ens presenta una revisió dels models de DP actualment vigents en el debat sobre el professionalisme docent. Es tracta d'un treball magnífic tant per la seva lògica i coherència en la construcció com perquè estic convençut que la seva lectura serà de gran utilitat per a qualsevol membre de la comunitat educativa.

En quart lloc, apareix l'informe d'una investigació recent sobre DP realitzada en el nostre context més pròxim. Es tracta d'una recerca duta a terme per **Àngel Forner, Imma Dorio, Ramona González i Antonio Latorre**. Penso que és un treball ben estructurat i força interessant, que actua com a complement i alternativa als continguts teòrics dels articles anteriors.

Completa aquest monogràfic una aportació de caràcter interpersonal, ja que és el resultat d'una entrevista amb **Th. S. Popkewitz** que **Virgínia Ferrer, Francesc Imbernon** i jo mateix vàrem realitzar aprofitant la seva última estada a Barcelona. La cordialitat de Popkewitz i l'interès de les seves manifestacions, en aquest cas sobre professió i docència, fan molt oportuna la publicació d'aquesta entrevista.